

RĪGAS METROPOLES AREĀLA RĪCĪBAS PLĀNA IZSTRĀDES PAMATOJUMS

Rīgas metropoles areāla tematiskā plāna izstrādes nepieciešamība noteikta jau 2010.gadā līdz ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam apstiprināšanu. Rīgas metropoles areālā kā vienā no Latvijas nacionālo interešu telpām risināmus jautājumus paredz arī reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam, kā arī Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam, kas akcentē Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles nozīmīgumu un potenciālu. Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030.gadam telpiskās attīstības perspektīva ietver redzējumu par Rīgas metropoles areāla attīstību un attīstības programma 2014.-2020.gadam ietver metropoles areālā risināmos jautājumus. Daļa Rīgas metropoles areāla ietilpst arī Zemgales plānošanas reģiona teritorijā un reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2015.-2030.gadam telpiskajā perspektīvā norādīts Rīgas ietekmes areāls un attīstības asis. Rīgas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam akcentē, ka vienota Rīgas metropoles areāla ekonomika ir labklājības pamats visa areāla iedzīvotājiem un ir nepieciešama aktīva sadarbība ar aglomerācijā ietilpstošajām pašvaldībām, Rīgas plānošanas reģionu un valsts pārvaldes institūcijām. Saistībā ar Rīgas metropoles un aglomerācijas tematiku veikti arī dažādi pētījumi, kas apliecina nepieciešamību pēc integrētiem attīstības risinājumiem šajā funkcionālajā teritorijā.

NACIONĀLA LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

LATVIJAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030 (apstiprināta 2010.gadā)

Telpiskās attīstības perspektīva – Nacionālo interešu telpas

Par nacionālo interešu telpām (**1.attēls**) uzskatāmas teritorijas un areāli ar izcilu vērtību un nozīmi valsts ilgtspējīgai attīstībai, identitātes saglabāšanai un ietver valsts attīstībai nozīmīgus stratēģiskos resursus. Vienlaikus šajās teritorijās veidojas dažādi interešu konflikti un problēmas, kas pārsniedz reģionu un atsevišķu nozaru kompetenci, tādēļ ir nepieciešami kompleksi risinājumi un mērķtiecīga valsts politika.

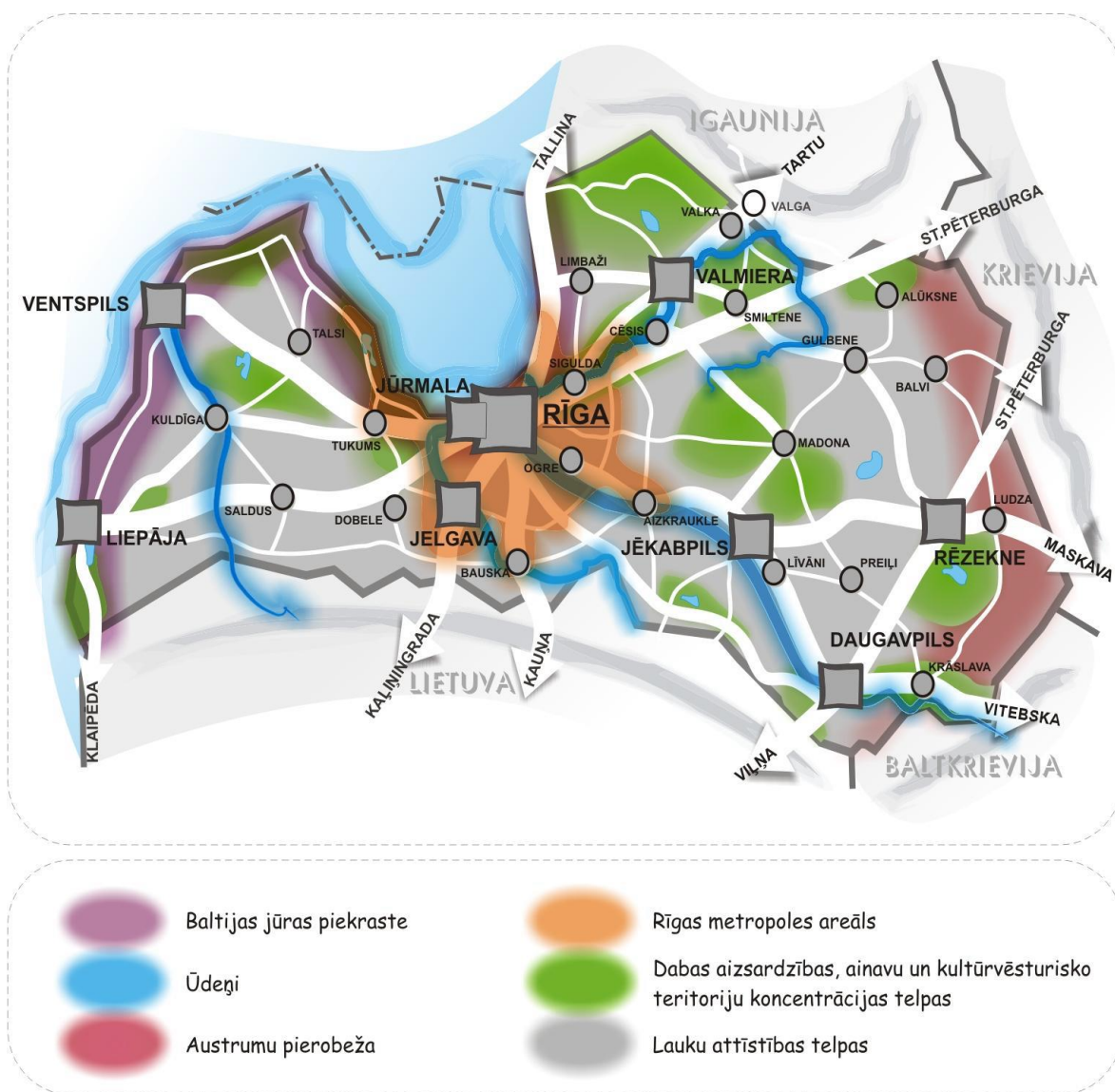
Telpiskās attīstības perspektīva kā nacionālo interešu telpas iezīmē – lauku attīstības telpu, Baltijas jūras piekrasti, **Rīgas metropoles areālu**, Austrumu pierobežu, kā arī dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areālus.

TENDENCES UN IZAICINĀJUMI

Rīgas metropoles areālu veido Rīgas pilsēta kopā ar tuvējām dažāda lieluma pilsētām – Jūrmalu, Olaini, Jelgavu, Baldoni, Salaspili, Ogrī un Siguldu. Ņemot vērā to lokveida izvietojumu un relatīvi ērtu Rīgas sasniedzamību, ir izveidojušās spēcīgas funkcionālās saites, ko nosaka Rīgas kā ekonomiskā, finanšu un kultūras centra pievilcība un ko veicina iedzīvotāju ikdienas svārstmigrācija virzienā darbs-mājas.

Rīgas pilsētas morfoloģiskā robeža sniedzas tālu pāri tās administratīvajām robežām – ir izveidojusies **Rīgas urbānās attīstības zona**, ko stimulē dažādas ekonomiskās aktivitātes. Taču koordinētas piepilsētas teritoriju attīstības plānošanas trūkums izraisa virkni visdažādākā rakstura problēmu, t.sk. transporta situācijas pasliktināšanos, Pierīgas zaļo un rekreācijas teritoriju samazināšanos, atbilstošas infrastruktūras trūkumu u.tml.

Ir jāpanāk **Rīgas metropoles areāla telpiskās struktūras saskaņota attīstība** un tur notiekošo procesu koordinēšanu, **izstrādājot integrētu telpiskās attīstības perspektīvu (tematisko plānojumu)** un izmantojot integrētu pieeju un kompleksus risinājumus, lai saskaņotu Rīgas pilsētas, apkārtnējo pašvaldību, valsts un iedzīvotāju dažādās intereses.

1.attēls. Nacionālo interešu telpas

ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Lai nodrošinātu Rīgas metropoles areāla vienotu un ilgtspējīgu attīstību, ir **jāīsteno koordinēta sadarbība** starp vietējām pašvaldībām, plānošanas reģioniem un valsts institūcijām.

Nepieciešams nodrošināt **saskaņotu transporta infrastruktūras, sabiedriskā transporta un urbānās (apbūves) attīstības plānošanu.**

Jānodrošina **zaļo teritoriju un ekoloģisko koridoru saglabāšana** un funkcionēšana starp urbanizētajām teritorijām.

RISINĀJUMI

Lai paaugstinātu Rīgas metropoles areāla telpisko pievilcību, celtu tā konkurētspēju un uzlabotu funkcionalitāti, tam ir **jāizstrādā integrēts plānojums, ievērojot šādus principus:**

- **areāla iekšējās telpiskās struktūras veidošana** ar pakārtotu daudzcentru (policentrisku) sistēmu un efektīvām transporta un komunikāciju saitēm;
- **areālā esošo pilsētu stiprināšana**, nosakot to specializāciju, lomu un vietu, atslogojot Rīgu no tai netipiskām funkcijām;
- **kompaktas pilsētas apbūves modeļa īstenošana**, maksimāli izmantojot neapbūvētās un degradētās teritorijas, izvairoties no apbūves izplešanās;
- **urbanizācijas procesu organizēšana**, veicot jauno Pierīgas dzīvojamās apbūves ciemu perspektīvas izvērtēšanu, konsolidēšanu par apdzīvojuma centriem ar kompaktu apbūvi, noteiktu pakalpojumu klāstu, augstu labiekārtojuma pakāpi, pietiekamu inženiertehnisko nodrošinājumu un labu sasniedzamību;
- **izvairīšanās no nepārtrauktas apbūves joslas veidošanas** un apbūvēto teritoriju mehāniskas sapludināšanas;
- **apbūves izplešanās ierobežošana**, strikti nodalot urbānās attīstības teritorijas no vēl neapbūvētajām, mazskartajām dabas teritorijām un nosakot kritērijus un prasības jaunu apbūves teritoriju veidošanai. Rīgas aglomerācijā jaunu apbūvi ar lielu blīvumu teritoriju zonējumā pieļaut tikai eksistējošo ciemu robežās;
- **trokšņa stratēģiskā kartēšana** un rīcības plāna īstenošana trokšņa pārsnieguma samazināšanai.

NACIONĀLAIS ATTĪSTĪBAS PLĀNS 2014-2020

(apstiprināts 2012.gadā)

Prioritāte “Izaugsmi atbalstošas teritorijas”

Mūsu uzdevums ir **panākt ilgtspējīgu izaugsmi, stiprinot reģionu kapacitāti un maksimāli efektīvi izmantojot to priekšrocības un resursus.** Pretstatā pašreizējai monocentriskajai apdzīvojuma struktūrai jāattīsta līdzsvarota policentriska pieeja, ko veido **savstarpēji pakārtoti un dažādos līmeņos saistīti attīstības centri**, kuriem tiek sniegts atbalsts uzņēmējdarbības, transporta, publisko pakalpojumu sniegšanas un tūrisma infrastruktūras pilnveidošanai, izmantojot integrētu teritoriālu pieeju (pilsētvide). **Jāsaglabā Rīgas kā metropoles pozīcijas**, vienlaikus veicinot galvaspilsētas reģionā radītā potenciāla un resursu tālāku pārnesei uz reģioniem, sekmējot kopējo valsts ekonomisko attīstību un sabiedrības labklājību.

Prioritātes mērķis Nr.1

Radīt līdzvērtīgākas darba iespējas un dzīves apstākļus visiem iedzīvotājiem, izmantojot teritoriju attīstības potenciālus un unikālos resursus.

Prioritātes mērķis Nr.2

Stiprināt Latvijas reģionu starptautisko konkurētspēju, **palielinot Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles** un citu nacionālās nozīmes attīstības centru **starptautisko lomu**.

Rīcības virziens

"Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana"

Rīgā kā Latvijas galvaspilsētā un Baltijas valstu lielākajā pilsētā koncentrējas liela daļa valsts zinātniskā un uzņēmējdarbības potenciāla. Šo potenciālu apvienojot un izveidojot klasterus zinātnei un pētniecībai, kā arī inovatīvu un tehnoloģiski ietilpīgu uzņēmumu izaugsmei, **iespējams panākt Rīgas kā Ziemeļeiropas darījumu, zinātnes, kultūras un tūrisma centra izaugsmi.**

Rīcības virziena uzdevums Nr.6

Attīstīt Rīgas kā reģiona metropoles funkciju veikšanai nepieciešamo infrastruktūru (t.sk. tūrisma, kultūras, zinātnes un investīciju piesaistes jomā).

[Aptveramā teritorija: Rīgas pilsēta]

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam akcentē Rīgas kā Ziemeļeiropas metropoles nozīmīgumu un potenciālu, taču tajā ietvertie stratēģiskie uzstādījumi un rīcības virzieni neparedz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam noteikto telpiskās attīstības virzienu un ieteikto risinājumu detalizāciju attiecībā uz Rīgas metropoles areālu.

REĢIONĀLĀS POLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2013-2019

(apstiprinātas 2013.gadā)

„Latvija 2030” definētajās specifiskajās nacionālo interešu telpās raksturīgas papildus specifiskas problēmas un izaicinājumi, kā arī virkne neizmantotu attīstības iespēju.

Rīgas metropoles areālā līdzšinējā galvaspilsētas transporta infrastruktūras un ceļu, kas savieno galvaspilsētu ar tuvējām pilsētām, attīstība nav spējusi pielāgoties straujajam transportlīdzekļu pieaugumam. Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju īpatsvars no visiem valsts iedzīvotājiem no 2003.gada līdz 2013.gadam ir palielinājies par 2,6 procentpunktiem (CSP provizorisks dati), tādējādi palielinot arī slodzi uz infrastruktūru. Vienlaikus pieaugusi arī tendence iedzīvotājiem pārcelties no Rīgas uz tuvējām pašvaldībām, Rīgu izvēloties tikai kā darba, izglītības un atpūtas vietu, kas attiecīgi palielina ikdienas transporta plūsmu uz/no Rīgas. Kopš 2000.gada līdz 2010.gada sākumam Rīgā vieglo automobiļu skaits ir pieaudzis par vairāk kā 60%, savukārt Rīgā diennaktī iebraucošo transportlīdzekļu skaits pēdējo desmit gadu laikā dubultojies. Tā rezultātā pēdējos gados pilsētā vērojams sastrēgumu pieaugums, kas kavē gan darbaspēka, gan tūristu pārvietošanos un kas sekmē arī vides piesārņojuma palielināšanos. Līdz ar to nepieciešama Rīgas pilsētas un tās apkārtnējo teritoriju transporta infrastruktūras, kā arī sabiedriskā transporta, kam ir daudz lielāka pārvadājumu kapacitāte kā privātajām automašīnām, sistēmas uzlabošana.

Ņemot vērā pārējos pasākumus, kas paredzēti **Rīgas konkurētspējas celšanai, ir svarīgi, lai transporta infrastruktūras ierobežotā kapacitāte nekļūtu par šķērslī pilsētas attīstībai.** Rīgā kā valsts galvaspilsētā ir pieejams visplašākais kultūras, sporta u.c. pakalpojumu klāsts. Ar šiem pakalpojumiem saistītā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un atjaunošana ir aktuāls jautājums visā valsts teritorijā, taču Rīgā atrodas nacionālas nozīmes kultūras infrastruktūra, ko izmanto gan Rīgas, gan pārējās valsts teritorijas iedzīvotāji, gan arī tūristi. Vienlaikus daļa šīs infrastruktūras ir sliktā tehniskā stāvoklī un/vai ar ierobežotu kapacitāti nacionālas un starptautiskas nozīmes pasākumu rīkošanai. Tās attīstībā nepieciešams veikt ieguldījumus, rekonstruējot esošus objektus, kas bez atjaunošanas nespēj pilnvērtīgi pildīt to funkcijas, un attīstot jaunus, lai nodrošinātu iespējas organizēt liela mēroga (t.sk. starptautiskus) pasākumus, tādējādi stiprinot arī Rīgas starptautisko konkurētspēju un sekmējot Rīgas kā Eiropas kultūras metropoles attīstību. Nacionālas nozīmes multifunkcionālas infrastruktūras attīstība ir nozīmīga gan galvaspilsētas, gan visas valsts attīstībai, jo tā dod iespēju ne tikai nodrošināt augsta līmeņa kultūras un sporta pasākumus valsts iedzīvotājiem, bet arī piesaistīt pieaugošu tūristu plūsmu un palielināt to vidējos izdevumus Latvijā, dod stimulu radošo industriju, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu, kuri strādā tūrisma nozarē, attīstībai, tādējādi sekmējot uzņēmējdarbības aktivitāti un IKP pieaugumu. Rīgai ir ievērojams potenciāls, lai piesaistītu ārvalstu tūristus, ņemot vērā, ka tikai Rīga un Stokholma Ziemeļeiropas reģionā ir ar attīstītu avio transporta centru.

Reģionālā politika darbosies divos savstarpēji papildinošos virzienos, piedāvājot politikas risinājumus gan valsts teritoriju līdzsvarotas attīstības veicināšanai, īpaši sekmējot ekonomisko aktivitāti un esošo iedzīvotāju saglabāšanu teritorijās ārpus galvaspilsētas un tās tuvākās apkārtnes, gan starptautiskās konkurētspējas mērķu sasniegšanai, sekmējot reģionu un starptautiskas un nacionālas nozīmes attīstības centru spēju līdzvērtīgi konkurēt ar citām Baltijas jūras reģiona teritorijām par investīcijām, iedzīvotājiem u.c. Tas nozīmē sekmēt visu teritoriju straujāku attīstību un konkurētspējas pieaugumu, un tā ietvaros samazināt disproporcijas teritoriju attīstībā, teritorijām ar zemākiem attīstības rādītājiem pietuvojoties attīstītākajām teritorijām (tādējādi teritoriju attīstības rādītāju izlīdzināšana ir nevis plānotā rīcība (mākslīgi pārdalot vai bremzējot attīstītāko teritoriju izaugsmi u.tml.), bet rezultāts, ko plānots sasniegt, īstenojot pamatnostādnēs paredzētos pasākumus). Tas sasniedzams, reģioniem un pašvaldībām kāpinot savu izaugsmi, gan efektīvāk izmantojot to rīcībā esošos resursus, gan saņemot atbalstu no attiecīgajām teritorijām pielāgotiem valsts reģionālās politikas atbalsta instrumentiem. Būtiskākā loma šajā kontekstā būs starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem.

Minēto pasākumu rezultātā tiks samazināta nepieciešamība iedzīvotājiem pārcelties uz citām pašvaldībām vai reģioniem (vai citām valstīm) augstākas labklājības un plašāku nodarbinātības iespēju dēļ. To rezultātā tiks samazināta turpmāka nesamērīga iedzīvotāju un ekonomiskās darbības koncentrēšanās Rīgā un tās apkārtējās teritorijās, lai tās attīstība nenotiktu uz pārējo reģionu depopulācijas un zemas ekonomiskās aktivitātes rēķina, bet izmantojot Rīgas un tās apkārtējās teritorijas rīcībā esošos resursus, kā arī vairāk piesaistot papildus resursus ārpus Latvijas (**vienlaikus Rīgas metropoles starptautiskās konkurētspējas stiprināšana ir arī nozīmīgs faktors, lai samazinātu iedzīvotāju, īpaši augsti kvalificētu, aizplūšanu uz citām valstīm.**)

Funkcionālās mērķteritorijas

Reģionālās politikas ietvaros publisko investīciju atbalsts tiks paredzēts „Latvija 2030” noteiktajām mērķteritorijām (nacionālo interešu telpām), no kurām divas – starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri un lauku attīstības telpa – aptver visu valsti, savukārt pārējās trīs – **Rīgas metropoles areāls**, Baltijas jūras piekraste un Austrumu pierobeža – **daļu valsts teritorijas, apvienojot pašvaldības, kurām to ģeogrāfiskā novietojuma un ar to saistītu iezīmju dēļ ir raksturīgi specifiski izaicinājumi un attīstības iespējas, kas iet pāri vienas pašvaldības robežām**, (t.i., ir kopīgi noteiktai pašvaldību grupai) un kuru izmantošanai līdz ar to nepieciešami koordinēti risinājumi. Tādējādi reģionālā politika tiek pārorientēta no administratīvām uz funkcionālām mērķteritorijām (lai arī galvenais atbalsta saņēmējs būs vietējā pašvaldība ar noteiktām administratīvajām robežām, kas ietilpst noteiktā funkcionālajā teritorijā), kopumā aptverot visu valsts teritoriju, nevis tikai atsevišķus mazāk attīstītus reģionus vai pašvaldības. **Funkcionālajām teritorijām, kurās ietilpstošās teritorijas raksturo līdzīgi attīstības izaicinājumi, mērķētu atbalsta pasākumu īstenošana dos iespēju ar vienotu pieeju risināt teritoriju kopīgās specifiskās problēmas un vajadzības un pilnvērtīgāk izmantot katras teritorijas attīstības potenciālu.**

Uzdevums Nr.5.1.1.3. Atbalsts Rīgas metropoles areālam

Mērķis: Radīt priekšnoteikumus Rīgas aglomerācijas kļūšanai par iedzīvotājiem, investoriem un tūristiem pievilcīgu Ziemeļeiropas metropoli, kas veiksmīgi funkcionē Baltijas jūras makroreģiona telpā un paaugstināt Rīgas un līdz ar to pārējā makroreģiona globālo konkurētspēju.

Atbalsta virzieni: – valsts transporta infrastruktūras, kas nodrošina Rīgas sasniedzamību, uzlabošana; – liela mēroga transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta sistēmas uzlabošana Rīgas pilsētā; – multifunkcionālu nacionālas nozīmes objektu rekonstrukcija un attīstība Rīgas pilsētā kultūras, sporta un citu nacionālas vai starptautiskas nozīmes pasākumu norisei un tūrisma un kūrortu attīstības sekmēšanai.

Mērķteritorijai plānotās investīcijas vienlaikus ir ieguldījums valsts nozīmes infrastruktūras attīstībā (lielo transporta infrastruktūras projektu īstenošana un nacionālas nozīmes kultūras objektu attīstība). Daļēji atbalsts tiks īstenots, sniedzot investīcijas Rīgai kā starptautiskas nozīmes attīstības centram. Rīgas metropoles areāla pašvaldībās **specifiska aktuāla problēma ir nepilnīga publiskā infrastruktūra jaunās apbūves teritorijās**, kas izveidojušās, piemēram, apbūvējot agrākās pļavas vai dārzkopības sabiedrībām kļūstot par pastāvīgām dzīves vietām. Lai pašvaldībām paplašinātu iespējas nodrošināt iedzīvotājiem nepieciešamo publisko infrastruktūru šajās apdzīvotajās vietās, **VARAM izveidos sistēmu pašvaldībām kompleksu projektu realizācijai** (iespējas veikt koordinētus ieguldījumus, ko veidotu, piemēram, ES fondu finansēts pašvaldības projekts daļai nepieciešamās infrastruktūras (piemēram, ūdenssaimniecībai), Valsts kases aizdevuma finansēts pašvaldības projekts papildus citai saistītajai infrastruktūrai (piemēram, ceļa/ielas seguma rekonstrukcija) un VAS „Latvenergo” un A/S „Latvijas Gāze” investīcijas). Attiecīgi tiks izstrādāti finansējuma saņemšanas nosacījumi ES fondu projektiem, kā arī tiks veiktas sarunas ar inženierkomunikāciju turētājiem. Plānotā sistēma būs pieejama arī citu mērķteritoriju pašvaldībām, kurās ir nepieciešamas šāda

rakstura kompleksas investīcijas. **Plānojot atbalstu Rīgas metropoles areālā, nepieciešams ņemt vērā Rīgas un Pierīgas mobilitātes plānā un rīcības programmā paredzētos transporta infrastruktūras risinājumus.**

Plānotais atbalsts aptvers šādu pašvaldību teritoriju: Pašvaldības, kuru teritorijā atrodas vismaz viens pagasts vai pilsēta no Rīgas aglomerācijas teritorijas, kas noteikta 2012.gadā veiktajā pētījumā par Rīgas aglomerācijas robežām (Rīga, Jūrmala, Jelgava, Engures novads, Tukuma novads, Jelgavas novads, Ozolnieku novads, Bauskas novads, Vecumnieku novads, Kokneses novads, Aizkraukles novads, Skrīveru novads, Iecavas novads, Lielvārdes novads, Ķeguma novads, Ogres novads, Mālpils novads, Siguldas novads, Krimuldas novads, Sējas novads, Limbažu novads, Inčukalna novads, Ropažu novads, Ķekavas novads, Baldones novads, Babītes novads, Mārupes novads, Olaines novads, Salaspils novads, Stopiņu novads, Ikšķiles novads, Garkalnes novads, Ādažu novads, Carnikavas novads, Saulkrastu novads, Līgatnes novads, Salacgrīvas novads; kopā 37 pašvaldības uz 2013.gada 1.augustu).

Plānojot nozaru politikas, no reģionālās attīstības viedokļa kopumā jāņem vērā:

- nozares politikas līdzšinējie rezultāti dažādos reģionos;
- reģionu specifika un problemātika noteiktās jomās (piemēram, Latgalē mazāks iedzīvotāju īpatsvars ir gatavs uzsākt uzņēmējdarbību – nepieciešami papildu stimuli u.tml.);
- „Latvija 2030” nacionālo interešu telpu specifiskās iezīmes un īpašais potenciāls (piemēram, kultūras, tūrisma un kūrortu infrastruktūras attīstība Rīgas metropoles areālā);
- perspektīvā apdzīvojuma struktūra – starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri kā darbavietu un pakalpojumu centri, kam nepieciešams nodrošināt atbilstošu infrastruktūru un cilvēkresursu kapacitāti;
- reģionālās un vietējās attīstības prioritātes (piemēram, ceļi, kas nodrošina iedzīvotājiem darba vietu un pakalpojumu sasniedzamību).

REĢIONĀLA LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030 (apstiprināta 2015.gadā)

Perspektīvā apdzīvojuma telpiskā struktūra

RPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 pārmanto un attīsta esošās apdzīvojuma telpiskās struktūras pamatelementus, akcentējot Rīgas un lauku telpu nozīmi apdzīvojuma plānošanā. Respektējot policentrisma ideju, vietas pieaugošo lomu sociālajā plānošanā un ņemot vērā Rīgas sevišķo starptautisko mērogu, **RPR stratēģija akcentē centra – attālināto teritoriju attiecību kopspēli dažādos telpiskos mērogos.** Apdzīvojums tiek skatīts kā telpas struktūras organizējošais elements.

Rīga stratēģiski ir starptautiskas nozīmes lielpilsēta – metropoles mēroga centrs. Rīga kā Latvijas galvaspilsēta ir ne tikai nacionālas nozīmes centrs, bet veido plašu kultūras, pakalpojumu, saimniecisko ietekmes telpu. Tā aptver (1) Ziemeļeiropu, kur Rīga ir trešā lielākā metropole, lielākā starp Baltijas valstu pilsētām, (2) metropoles areālu, kur sasaistē ar lielākajām reģiona pilsētām stiprināma policentriska attīstība visā Latvijā, (3) ikdienas saimnieciskajā dzīvē – Rīgas aglomerāciju, kuras robežas sniedzas pāri Rīgas plānošanas reģiona robežām, (4) Pierīgu – galvaspilsētas tiešas ietekmes telpu, ar piepilsētai raksturīgu urbanizēto apdzīvojuma, satiksmes un saimniecisko struktūru. Daļa no šīs telpas – galvaspilsētai piekļaujošās teritorijas veido ar Rīgu vienotu urbāno „audumu” un var tikt saukts par piepilsētas areālu.

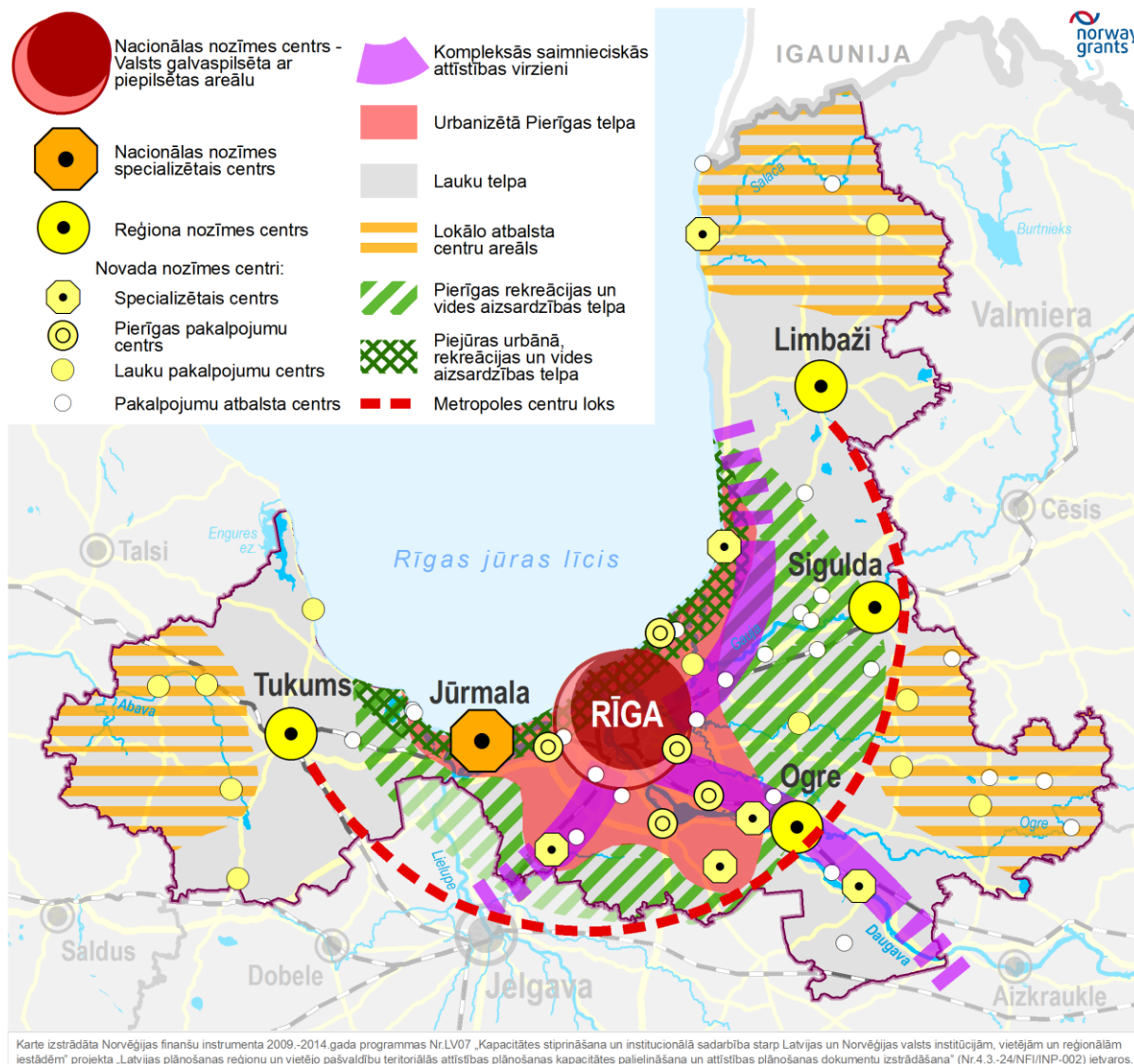
Metropoles areāls telpiski ietver reģiona nozīmes centru – „metropoles centru” loku (2.attēls) ar Tukuma, Ogres, Siguldas un Limbažu pilsētām. Līdz ar otru nacionālas nozīmes centru – Jūrmalu un Pierīgas specializētiem centriem (Olaine, Baldone, Salaspils, Saulkrasti), metropoles areāls ir reģiona apdzīvojuma mugurkauls, kuru telpiski organizē un saista transporta maģistrāles un ceļi. Tas ir attīstāms kā saliedēts pilsētu tīkls policentriskā – specializētu daudzcentru struktūrā.

Reģiona mērogā būtiska ir Rīgas pilsētas un Pierīgas integrācija, kas veido administratīvi un saimnieciski fragmentētu, bet funkcionāli vienotu telpu, kur nepieciešama kopēja koordinēta attīstības plānošana un sadarbība. Pierīga aptver Rīgai tieši pieguļošās (Jūrmalas, Babītes, Mārupes, Olaines, Ķekavas, Salaspils, Stopiņu, Garkalnes, Carnikavas) un tuvās apkārtnes (Ādažu) pašvaldību teritorijas. Šajā teritorijā apdzīvoto vietu statusam ir funkcijām pakārtots raksturs. Būtiska daļa no Pierīgas funkcionāli un apdzīvojuma struktūrā (morfoloģiski daudzos gadījumos ir saplūduši ar blakus apdzīvotām vietām) ir cieši saaudusies ar Rīgas pilsētu. Šī Pierīgas daļa tiek saukta par urbanizēto Pierīgas telpu.

Pierīga pakāpeniski pāriet lauku telpā. Ar Pierīgu robežojošos (tuvos) laukus raksturo daudzveidīgas funkcijas, starp kurām mājokļu, darba, rekreācijas funkcijas ir būtiskākās. Arī „tuvie” lauki ietver savstarpēji saistītu apdzīvotu vietu kopu.

Urbanizēto Pierīgu un laukus metropoles areāla robežās caurauž galvaspilsētu apliecošā – Pierīgas rekreācijas un vides aizsardzības telpai raksturīgā mežu, mitraiņu un ūdeņu ainaviskā struktūra.

No reģiona centra attālinātās teritorijas veido lauki, kas saprotami ar lauksaimniecības un mežsaimniecības funkciju dominanci un ar to saistīto ražošanu un pakalpojumiem. Šī lauku telpa ietver arī mazās pilsētas – Salacgrīvu kā reģiona specializēto centru, novadu nozīmes centrus, bijušos pagastu centrus, kam ir lokāla pakalpojumus organizējoša loma. Stratēģija 2030 paredz nepieciešamību pēc apdzīvoto vietu sadarbības, centriem balstoties uz savstarpēju papildināmību pakalpojumu, darba vietu nodrošināšanā un kultūras dzīvē, stiprināt tos kā funkcionāli sasaistītus – lokālo atbalsta centru areālus.

2.attēls. Apdzīvotuma telpiskās struktūras attīstība

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2014-2020 (apstiprināta 2015.gadā)

Teritoriālie risinājumi – Rīgas metropole

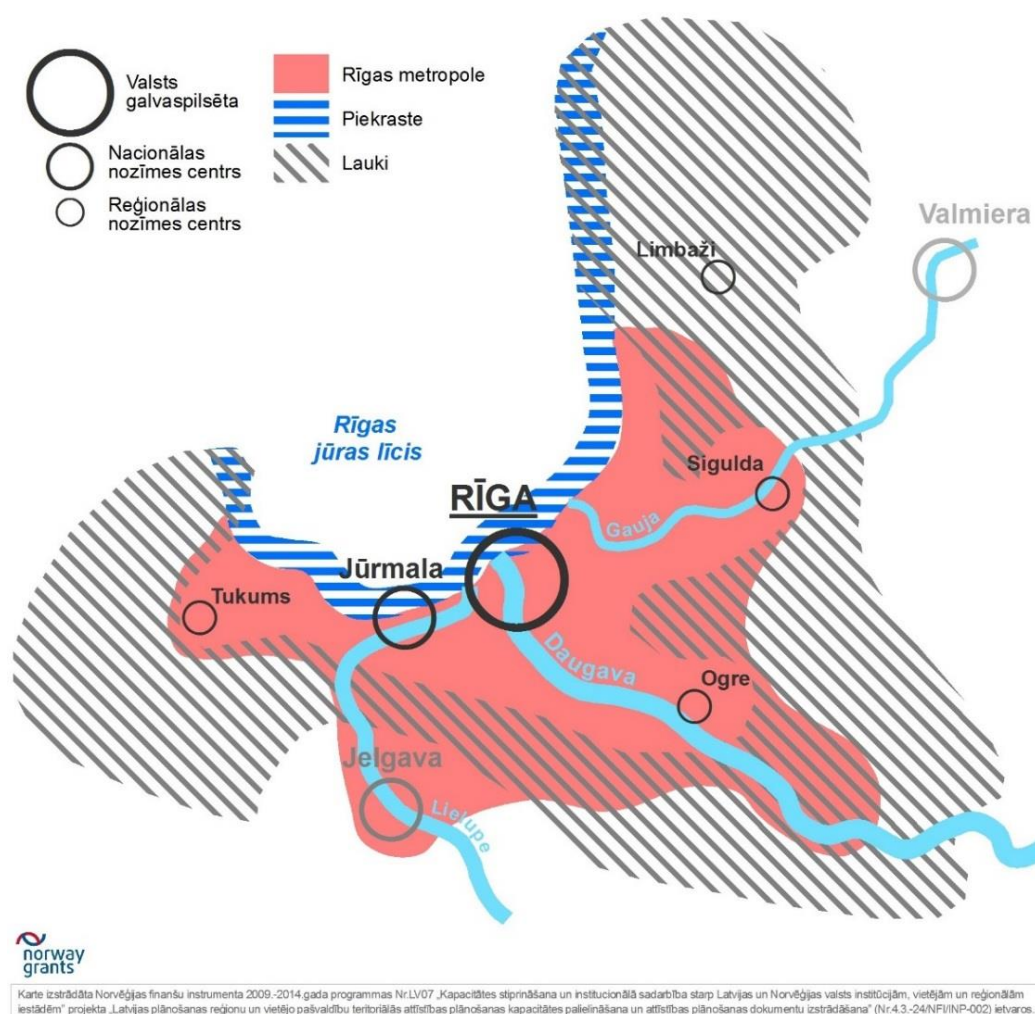
TERITORIĀLAIS APTVĒRUMS

Rīgas metropole tiek uzlūkota kā ar galvaspilsētu funkcionāli cieši saistīta ekonomiskās un sociālās kustības telpa, ko veido Rīgas pilsēta kopā ar tuvējām dažāda lieluma pilsētām (Jūrmalu, Olaini, Jelgavu, Baldoni, Salaspili, Ogrī, Tukumu un Siguldu) un Pierīgas novadu pašvaldībām, kurās izteikta iedzīvotāju ikdienas svārstmigrācija (3.attēls).

RAKSTURĪGĀS IEZĪMES UN SPECIFIKA

- Izteikta iedzīvotāju svārstmigrācija;
- Pieaugošs iedzīvotāju skaits;
- Salīdzinoši augsts iedzīvotāju īpatsvars vecuma grupā līdz darbības vecumam;

- Zems bezdarba līmenis;
- Salīdzinoši augsts iedzīvotāju ieņēmumu līmenis ar tendenci pieaugt;
- Liels uzņēmumu skaits;
- Lielo transporta maģistrāļu telpiski un funkcionāli sadalītas teritorijas;
- Daudzviet dzīvojamā apbūve applūstošajās teritorijās;
- Meži ar salīdzinoši augstu antropogēno slodzi;
- Liels dārzcietņu (dārzkopības kooperatīvo sabiedrību) skaits un platība;
- Liels atlūzu cietņu (savstarpēji nesaistītas apbūves teritorijas) skaits un platība;
- Pieaugošs ārvalstu imigrantu skaits;
- Salīdzinoši augsts iedzīvotāju kredītsaistību slogs;
- Salīdzinoši augstākas iedzīvotāju prasības attiecībā uz pašvaldības infrastruktūras kvalitāti;
- Starptautiskais tūrisms;
- Izglītības un zinātnes koncentrācija.

3.attēls. Rīgas plānošanas reģiona mērķteritorijas

RISINĀMIE JAUTĀJUMI

- Koordinēta pilsētas / piepilsētas teritoriju attīstības plānošana un pārvaldība - sadarbība starp vietējām pašvaldībām, plānošanas reģioniem un valsts institūcijām;
- Saskaņota transporta infrastruktūras, sabiedriskā transporta un apdzīvojuma attīstības plānošana;
- Rīgas pilsētas, apkārtējo pašvaldību, valsts un iedzīvotāju dažādo interešu saskaņošana;
- Zaļo teritoriju un ekoloģisko koridoru saglabāšana un funkcionēšana starp urbanizētajām teritorijām;
- Multifunkcionālu nacionālas nozīmes objektu rekonstrukcija un attīstība Rīgas pilsētā un tās metropoles areālā kultūras, sporta, zinātnes un citu nacionālas vai starptautiskas nozīmes pasākumu norisei;
- Apbūves izplešanās ierobežošana, nodalot urbānās attīstības teritorijas no vēl neapbūvētajām, mazskartām dabas teritorijām un jaunu apbūvi ar lielu blīvumu teritoriju zonējumā noteikt tikai esošo ciemu robežās;
- Ievērojamā tukšo, neizmantoto ēku īpatsvara un degradēto ēku skaita palielināšanās problēmu risinājumi, publiskās ārtelpas uzlabošana un universālā dizaina principu ievērošana;
- Vietējās iniciatīvas (apkaimes, radošie kvartāli u.c.), to loma piepilsētas un lielpilsētas saskarē;
- Nepieciešamā finansējuma piesaiste Pierīgas attīstības (infrastruktūras) jautājumu risināšanai.

UZŅĒMĒJDARBĪBAS PROFILS

- Transporta, loģistikas un ostas pakalpojumi, biznesa parku un industriālo teritoriju attīstība;
- Starptautiskā sadarbība uzņēmējdarbības attīstībai, banku un komercpakalpojumi;
- Saimniecības attīstība un jaunu tehnoloģiju izmantošana ražošanā;
- Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi;
- IT un elektrotehnikas ražošana;
- Ķīmiskā rūpniecība, medikamentu ražošana, farmācija;
- Specializēts (veselības, darījumu, rekreācijas) tūrisms;
- Kultūras, sporta un aktīvās atpūtas piedāvājumi;
- Specializētā un netradicionālā lauksaimniecība.

RĪGAS METROPOLES AREĀLA PAŠVALDĪBU STRATĒGISKIE UZSTĀDĪJUMI

Rīgas metropoles pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu stratēģiskajos uzstādījumos pamatā tiek akcentēti sekojoši jautājumi (piemēri no Pierīgas novadu pašvaldību plānošanas dokumentiem):

- Attīstīts cilvēkresursu potenciāls - prasmīgi, radoši, labklājīgi, sabiedriski aktīvi cilvēki;
- Sasniedzamība, mobilitāte, kvalitatīva infrastruktūra un sakopta vide;

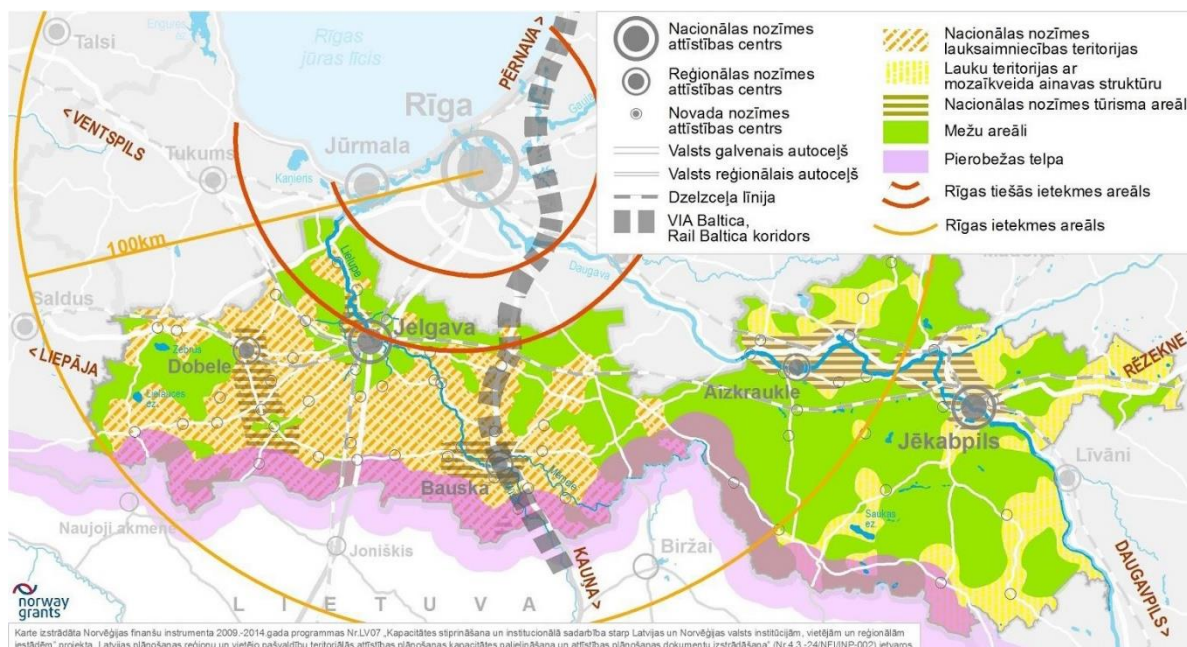
- Ekonomisko aktivitāti un uzņēmējdarbību veicinoša vide tradicionālo un inovatīvo nozaru attīstībai, industriālo parku attīstība;
- Ilgtspējīgi telpiskās plānošanas risinājumi, kvalitatīva apdzīvojuma struktūra;
- Saudzējamas dabas teritorijas un rekreācijas iespējas;
- Demokrātiska un atvērta pašpārvalde, kopienu attīstība;
- Starptautiskas sadarbības tīklu veidošana, atpazīstamība starptautiskajā telpā.

ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2015-2030 (apstiprināta 2015.gadā)

Telpiskās attīstības perspektīva

Būtisku lomu Zemgales attīstībā spēlē Rīgas tuvums. Lielākā daļa reģiona teritorijas atrodas aptuveni 100 km attālumā no galvaspilsētas, kas būtiski ietekmē sociālekonomiskos procesus un pakalpojumu pieejamību (**4.attēls**). Atbilstoši izvirzītajām ilgtermiņa prioritātēm Zemgales reģions attīstās kā labvēlīga dzīves telpa iedzīvotājiem, kas strādā galvaspilsētā, un arī konkurētspējīga vieta uzņēmējdarbības attīstībai, jo ir pieejama atbilstoša infrastruktūra, darba spēks, atbalstoša uzņēmējdarbības vide, produkcijas realizācijas iespējas.

Atbilstoši galvenajiem Zemgales transporta koridoriem - reģiona attīstības asīm – iezīmējas izteikta tiece Rīgas virzienā. Atbilstoši attīstības asīm ir jāattīsta arī transporta infrastruktūra un sabiedriskā transporta pakalpojumi.

4.attēls. Zemgales plānošanas reģiona vēlamā telpiskā struktūra

Zemgales plānošanas reģions ir vienīgais Latvijas reģions, kas robežojas ar visiem pārējiem reģioniem – Rīgas, Latgales, Vidzemes un Kurzemes, un ir saistīts ar visiem reģioniem gan telpiski, gan funkcionāli. Reģionus savstarpēji saista gan noteikti infrastruktūras elementi – transporta koridori, maģistrālie inženiertīkli, dabas teritorijas,

upju baseini, dienvidu pierobeža, gan arī izglītības, kultūras, sporta, veselības aprūpes, sociālās infrastruktūras un dažādu pakalpojumu izmantošana. **Īpaši cieša saikne Zemgalei, kā reģionam Latvijas centrālajā daļā, ir ar galvaspilsētu, Rīgas lielums un ekonomiski dominējošā loma tieši un pastarpināti ietekmē saimnieciski funkcionālās mijiedarbības plašā tās apkārtnē, līdz ar to arī Zemgales teritoriju un lielāko attīstības centru izaugsmi, iedzīvotāju izvietojumu, to kustību, jo Zemgales iedzīvotāji ir plaši iesaistīti Rīgas reģiona darbaspēka tirgū, kā arī izmanto galvaspilsētas piedāvātos pakalpojumus.** Zemgales plānošanas reģiona līdzsvarota attīstība nav iedomājama bez savstarpējas sadarbības ar citiem plānošanas reģioniem transporta infrastruktūras un pakalpojumu, maģistrālo inženierkomunikāciju, enerģētikas, kopīgo dabas teritoriju saglabāšanas un attīstības koordinēšanā, jautājumu risināšanā publisko pakalpojumu jomā.

RĪGAS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2030

(apstiprināta 2014.gadā)

Rīgas attīstības vīzija

Rīga 2030.gadā ir **starptautiski atpazīstama Ziemeļeiropas metropole**. Rīgas pilntiesīgu piederību Ziemeļeiropas metropoļu saimei pamato dzīves kvalitāte pilsētā, inovatīva ekonomika, vieda un resursus taupoša saimniekošana un moderna pārvalde ar aktīvu iedzīvotāju līdzdalību.

Rīga ir kompakta pilsēta. Rīga ir pazīstama ar tai vien piemītošu atmosfēru, arhitektūru, kultūrvidi, pilsētas ritmu un radošiem cilvēkiem. Pilsēta ērti iekļaujas starptautiskajos transporta tīklos. **Vienota Rīgas metropoles areāla ekonomika ir labklājības pamats visa areāla iedzīvotājiem, kā arī tā sniedz būtisku pienesumu visas valsts attīstībai.**

Pilsēta virzīsies, lai 2030.gadā tā būtu **ar labu sadarbību aglomerācijā**.

Teritorijas specializācija

REĢIONĀLĀ MĒROGĀ

Rīgas kā reģionālā mēroga centra specializācija pamatā saistīta ar **Rīgas aglomerācijas iedzīvotāju ikdienas svārstmigrāciju uz metropoli**.

Reģionālā mērogā Rīga ir ekonomiskais, vispārējās un interešu izglītības, kultūras un unikālas pilsētvides, veselības aprūpes, kā arī iepirkšanās, brīvā laika pavadīšanas un dažādu pakalpojumu centrs.

Visas Rīgas aglomerācijas attīstības priekšnoteikums ir cieša un konstruktīva pašvaldību sadarbība.

Telpiskās attīstības perspektīva

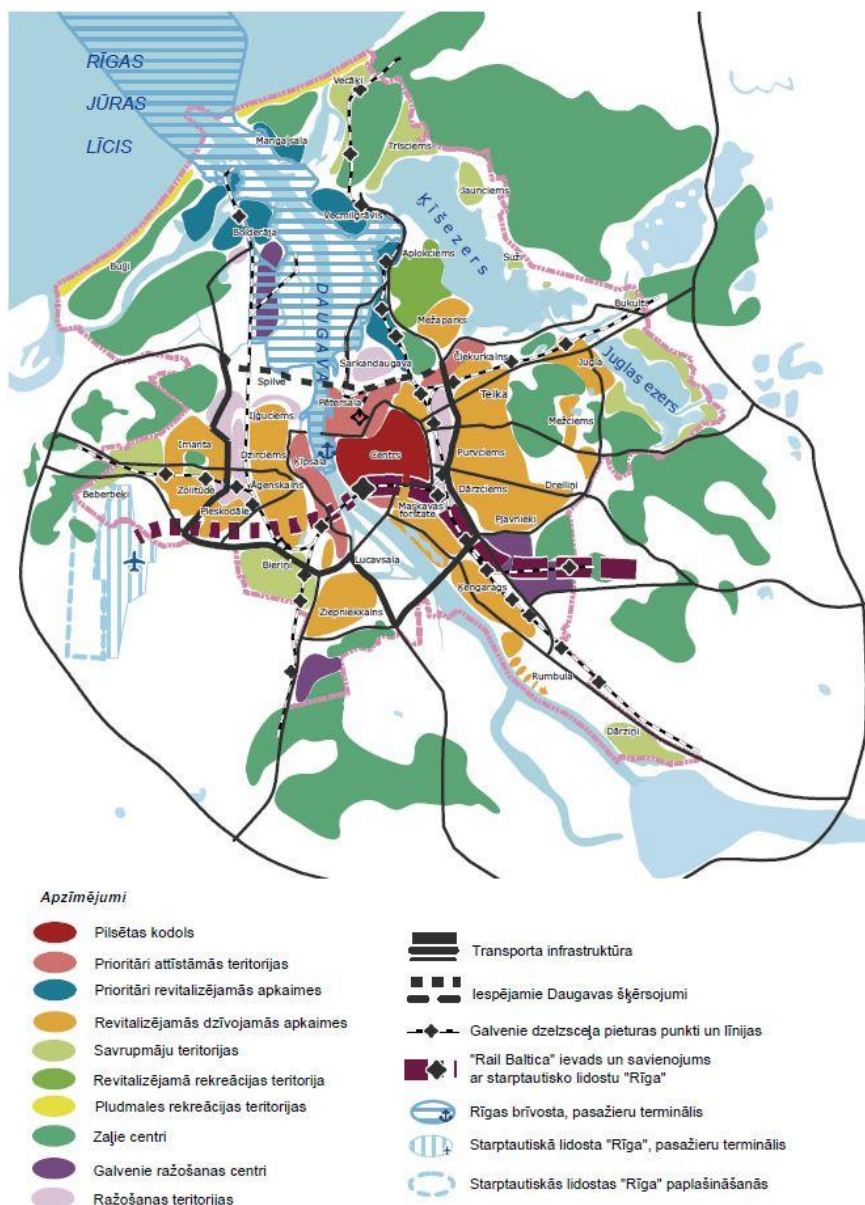
PRIORITĀRĀS ATTĪSTĪBAS TERITORIJAS

Rīgas pilsētas pašvaldība ir mainījusi plānošanas paradigmu pilsētā – no iepriekš ļoti liberālas un fragmentāri izkaisītas plānošanas uz tādu, kurā turpmāk tiek akcentēta sociāli atbildīga ilgtspējīga, kompaktas pilsētas attīstība. **Kompaktas pilsētas attīstības modelis atbilst arī demogrāfiskām tendencēm Rīgā un tās aglomerācijā, kā arī šādu pieeju**

kā visatbilstošāko atbalsta daudzi vietējie un ārvalstu pilsētplānošanas eksperti. Jaunajā pilsētas stratēģijā prioritārās attīstības teritorijas ir koncentrētas ap pilsētas kodolu, turpinot to. Par prioritārām noteiktas arī atsevišķas specifiskas teritorijas perifērijā – rekreācijai un ražošanas attīstībai.

NOZĪMĪGI TESPISKĀS STRUKTŪRAS ELEMENTI

Struktūrplāns (5.attēls.) akcentē **svarīgākos pilsētas telpiskos un funkcionālos mezglus**, kā arī **pilsētas interešu virzienus**, kuru attīstību pilsēta definē kā prioritāru investīcijām vai padziļinātai izpētei šīs Stratēģijas īstenošanas ietvaros.

5.attēls. Rīgas pilsētas struktūrplāns

STRATĒĢIJAS ĪSTENOŠANAS PRINCIPI

Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno ne tikai pastāvīgu sadarbību ar sabiedrību, bet arī **aktīvi sadarbojas ar aglomerācijā ietilpstošajām pašvaldībām, ar citām pašvaldībām, ar Rīgas plānošanas reģionu, ar valsts varas un pārvaldes institūcijām**. Sadarbība ietver gan formalizēto darbību, pusēm vienojoties par sadarbības jomu, veidu un citiem jautājumiem, gan operatīvu darbību, kopīgi risinot problēmas vai izmantojot iespējas.

PĀRSKATI UN PĒTĪJUMI PAR RĪGAS METROPOLES / AGLOMERĀCIJAS TEMATIKU

REĢIONU ATTĪSTĪBA LATVIJĀ 2011 (izstrādāts 2012.gadā. VARAM, VRAA)

Attīstības centri un to ietekmes areāli

Ar aglomerāciju Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam saprot augsti urbanizētu teritoriju, kas sastāv no teritorijas centra, vienas vai vairākām lielām pilsētām un apkārtējās teritorijas pilsētām un lauku centriem, kam ir cieši savstarpēji sakari, kuras robežas nosaka mobilitātes intensitāte, iedzīvotāju svārstmigrācija un pakalpojumi.

Stratēģija runā par metropoles areālu, kas stiprina Rīgas kā globāli orientētas Baltijas jūras metropoles lomu. Rīgas metropoles areāls tiek noteikts ar centriem – Jūrmalu, Olaini, Jelgavu, Baldoni, Salaspili, Ogrī un Siguldu. **Ar metropoli saprotam lielu pilsētu ar labu sasniedzamību un cilvēkam labvēlīgu vidi, kas ir valsts vai reģiona ekonomiskais, politiskais, kultūras un starptautisko sakaru mezgls.**

Savstarpējos sakarus Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam definē ar pilsētu funkcionālajiem tīkliem (Pierīgas pilsētu funkcionālais tīkls), kuri tiek iezīmēti ar attīstības centriem – Jūrmalu, Tukumu, Ogrī, Siguldu, Olaini, Baldoni, Salaspili – aglomerācijas robežās. Jēdziens *Pierīga* tiek lietots ar pilsētu funkcionālo tīklu nozīmi. Sekojoši tiek lietoti *aglomerācijas*, *metropoles areāla* un *pilsētu funkcionālo tīklu* jēdzieni, kas kopumā attiecas uz vienu un to pašu teritoriju, nenosakot robežas un veidojot atšķirīgu skatījumu uz visām šīm teritorijām.

Pierīga ir teritorija ap Rīgas pilsētu, ko ierobežo nosacīta funkcionālā telpa (*funkcionālais tīkls*), kas raksturo *aglomerāciju* – saites.

Rīga un Rīgas metropoles areāls

Rīga ir Baltijas metropole. Tā koncentrē ievērojamu iedzīvotāju, ekonomisko un sociālo potenciālu, kas, veidojot metropoles funkcionālo telpu, krietni pārsniedz Latvijas mērogu. **Rīgas funkcionālās telpas noteikšana ir saistīta ar ekonomiskās un iedzīvotāju ikdienas darba un izglītības kustības telpu.**

Izmantojot pieejamos statistikas datus, līdz administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai Rīgas funkcionālo telpu varēja noteikt precīzāk nekā tagad – daudzi statistiskie rādītāji bija pieejami pagastu/pilsētu līmenī. Latvijas Universitātes veiktajā pētījumā 2004.gadā tika noteikta Rīgas funkcionālā reģiona aglomerācijas robeža, kas balstās pārsvarā uz darbaspēka ikdienas migrāciju (Rīgas dome, Latvijas Universitātes (LU) Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes (ĢZZF) Cilvēka ģeogrāfijas katedra. *“Metodoloģiskie norādījumi Rīgas aglomerācijas robežu noteikšanai”* (2004)), bet 2006.gadā, izstrādājot Rīgas reģiona teritorijas plānojumu, tā tika precizēta – viens no pamatkritērijiem, ko izmantoja, bija uz VID datiem balstīti aprēķini par Rīgas pilsētā strādājošo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu īpatsvaru citu pašvaldību budžeta iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos.

Šobrīd Rīgas funkcionālās telpas noteikšana ir sarežģītāka, jo izveidotie teritoriāli lielie novadi – piemēram, Ogres, Tukuma, Limbažu novads – ir ar izteikti neviendabīgu saikņu

struktūru, taču statistikas dati par novadu teritoriālajām vienībām visbiežāk netiek apkopoti un pieejama vien informācija, kas atspoguļo visa novada rādītājus. Šajos novados izteiktas saiknes ar galvaspilsētu ir novadu teritorijām, kas atrodas tuvāk Rīgai (piemēram, Ogres pilsētai un Ogresgala pagastam Ogres novadā, Tukuma pilsētai Tukuma novadā, Skultes pagastam Limbažu novadā), bet citāda situācija ir novadu perifērijā, kur šīs saiknes ir daudz vājākas (piemēram, Mazozolu un Meņģeles pagasts Ogres novadā, Zentenes un Lestenes pagasts Tukuma novadā, Pāles pagasts Limbažu novadā). Tādējādi, lai noteiktu Rīgas metropoles areāla teritoriju, blakus kvantitatīviem datiem izmantojami arī kvalitatīvi rādītāji.

Atsevišķie iedzīvotāju mobilitātes rādītāji liecina, ka Rīga kopā ar Pierīgu ir nozīmīgs saikņu virziens visai Latvijas teritorijai. **Pēc salīdzinoši augstas ikdienas svārstmigrācijas intensitātes metropole aptver ne tikai tiešā Rīgas tuvumā esošās teritorijas**, bet sniedzas arī, piemēram, līdz Aizkrauklei un Koknesei, ietver Jelgavu un daļu no Jelgavas novada, Tukuma novada, Bauskas novada, Vecumnieku novada, arī Limbažu novada.

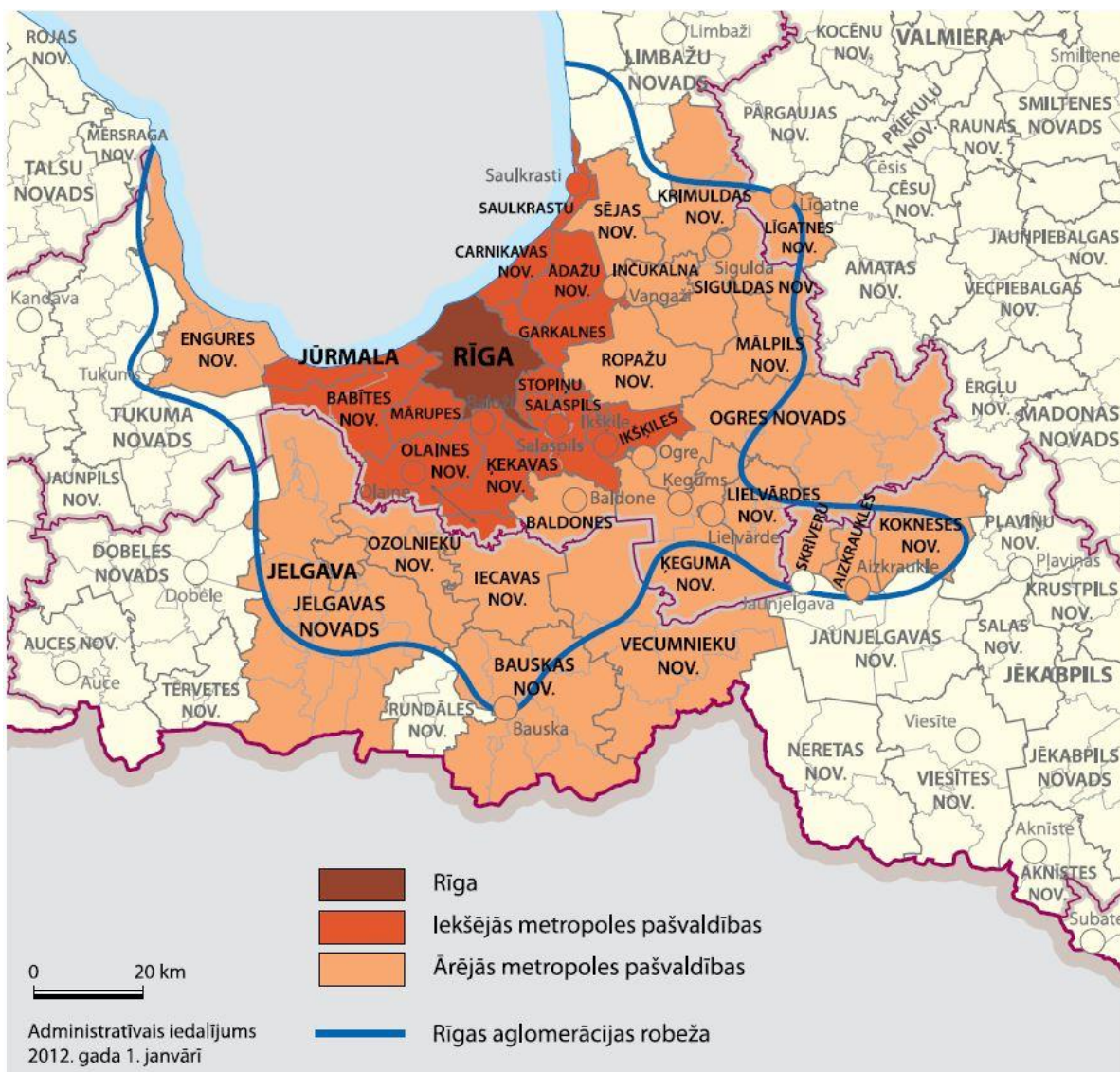
Blakus iedzīvotāju migrācijai pastāv citi aglomerāciju raksturojošie rādītāji – iedzīvotāju koncentrācija, demogrāfiskie un ekonomiskie rādītāji, ceļu tīkls, suburbanizācijas procesi – apbūves un apdzīvojuma veidošanās, kas liecina par metropoles telpiskajiem apveidiem.

Aglomerācijas teritorijas noteikšana analīzes vai politikas mērķiem ir plānošanas izaicinājums un nav viennozīmīgs.

Kopš 2004.–2006. gada nav veikti speciāli pētījumi par Rīgas ietekmes telpas struktūru. Šajā pārskatā par pamatu Rīgas metropoles areāla izdalīšanai pieņemta iepriekšnoteiktā teritorija, kas, izmantojot jaunākos statistikas datus (t. sk. VID datus par Rīgas pilsētā strādājošo iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu īpatsvaru citu pašvaldību budžetu iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos) un ekspertu vērtējumu, precizēta atbilstoši esošajam administratīvi teritoriālajam iedalījumam. Salīdzinot ar iepriekšējā gada pārskatu, no Rīgas metropoles areāla analīzes izslēgts Tukuma novads un Pļaviņu novads, bet tāpat kā iepriekš tajā nav iekļauts, piemēram, Limbažu novads. Šāds risinājums izvēlēts, lai mazinātu no Rīgas attālinātu lauku teritoriju ietekmi uz Rīgas metropoles areāla raksturojumu – Tukuma un Limbažu novada plašās teritorijas maz raksturo analizējamo teritoriju, savukārt Pļaviņu novads ir robežteritorija starp Rīgas un Jēkabpils ietekmes areāliem, bez izteiktas piederības kādam konkrētam areālam. Tādējādi kā Rīgas metropoles areāls noteikta teritorija, kurā, neskaitot pašu Rīgu, ietilpst divas republikas pilsētas – Jūrmala un Jelgava – un 31 novads. Šeit analizētais areāls ietver četrus reģionālās nozīmes attīstības centrus – Siguldu, Ogri, Aizkraukli un Bausku, kā arī virkni mazāku novadu pilsētu. **Rīga kopā ar tās funkcionālo telpu pēc iedzīvotāju skaita un ekonomiskā apjoma ir lielākais pilsētas ietekmes areāls ne tikai Latvijā, bet arī Baltijas valstīs.** Rīgas metropoles areālā 2012. gada sākumā dzīvoja vairāk nekā puse – 53 % no visiem Latvijas iedzīvotājiem, bet tajā radītās kopējās pievienotās vērtības īpatsvars Latvijā ir vēl lielāks. Lielākā iedzīvotāju un saimniecības, it īpaši pakalpojumu, ražošanas, finanšu, izglītības, kultūras un zinātnes iestāžu koncentrācija ir pašā Rīgā.

Rīgas pilsēta ļoti izteikti pozitīvi ietekmē komercdarbības aktivitātes līmeni, reprezentējot ievērojami lielāku ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaitu uz 1000 iedzīvotājiem nekā pārējā valsts teritorijā. Rīga savā areālā pozitīvi ietekmē salīdzinoši augstāku nodarbinātības līmeni, nodrošinot zemākos bezdarba rādītājus valstī.

Viena no Rīgas metropoles areālu raksturojošām īpatnībām, kas to būtiski atšķir no citiem nacionālās nozīmes attīstības centru ietekmes areāliem Latvijā, ir relatīvi daudz augstāks iedzīvotāju ienākumu līmenis, turklāt tas ir teritoriāli izlīdzinātāks jeb iedzīvotāju ienākumu apjoma atšķirība starp galveno pilsētu un pārējām ietekmes areāla teritorijām ir mazāka.

6.attēls. Rīgas metropoles areāls

Rīgas metropoles areālā var izdalīt trīs telpas – pašu Rīgu, iekšējo metropoli un ārējo metropoli. Iekšējā metropole atrodas ap Rīgu, to veido Jūrmala un 11 novadu pašvaldības. Tām raksturīgs pozitīvs iedzīvotāju skaita pieaugums (ko veido ne vien pozitīvs migrācijas saldo no Rīgas un pārējās Latvijas, bet vairākos novados arī pozitīvs dabiskais pieaugums), Latvijas mērogam augsta iedzīvotāju koncentrācija, augsti vidējie iedzīvotāju ienākumi, augsts uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem. Šajās pašvaldībās pēdējā desmitgadē bija vērojama visintensīvākā jaunu apbūves teritoriju veidošanās, un rīdnieki, mainot pastāvīgo dzīvesvietu no Rīgas uz piepilsētu, pazemināja galvaspilsētas demogrāfisko rādītāju vērtības. Ārējā metropole veido loku ap iekšējo metropoli, ietverot 20 novadu pašvaldības un Jelgavu. Teritorijai raksturīgas lielas iekšējās atšķirības. Kopējais, kas vieno ārējo metropoli, ir paaugstināts iedzīvotāju ienākumu līmenis,

paaugstināta iedzīvotāju koncentrācija, un galvenais – lielāka darbaspēka svārstmigrācija uz Rīgu, salīdzinot ar pārējo Latviju. Iekšējā metropole ir saistīta ar Rīgas pilsētu un veido cieši integrētu funkcionālu telpu, kas prasa politikas koordināciju šajā teritorijā. Ārējā metropole veido to tieces areālu, kas ikdienā komunicē ar Rīgu, kur izpaužas Rīgas pozitīvā ekonomiskā un sociālā ietekme (6.attēls).

RĪGAS AGLOMERĀCIJAS ROBEŽU PRECIZĒŠANA

(izstrādāts 2017.gadā, RD Pilsētas attīstības departaments, Latvijas Universitātes ĢZZF)

Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana nepieciešama jauno Rīgas pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādei periodam pēc 2020.gada. Pētījuma ietvaros precizētas 2012.gadā **definētās Rīgas aglomerācijas robežas, kā arī noteikti darba un mācību svārstmigrācijas apmēri**. Darbs aglomerācijas robežu precizēšanai veikts pēc iepriekš lietotas un aprobētas metodikas, nodrošinot pēctecību Rīgas aglomerācijas robežu izpētē (Rīgas dome, Latvijas Universitātes (LU) Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes (ĢZZF) Cilvēka ģeogrāfijas katedra. *“Metodoloģiskie norādījumi Rīgas aglomerācijas robežu noteikšanai”* (2004) un *“Rīgas aglomerācijas robežu precizēšana”* (2012)). **Pētījuma rezultāti ļāva noskaidrot Rīgas pilsētas ietekmes areālu, ko raksturo apdzīvoto vietu savstarpējās saiknes un mijiedarbība starp Rīgu un citām pašvaldībām aglomerācijas robežās.** Tāpat analizētas Rīgas aglomerācijas teritoriālā struktūra un tās pārmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējo robežu precizēšanas izpēti.

2017.gadā Rīgas aglomerācijas platība ir 7596,6 km² (7.attēls) un tās teritorijā dzīvo 1 070 201 iedzīvotāji. Salīdzinot Rīgas aglomerācijas robežas 2012.gadā, jāsecina, ka **kopumā Rīgas aglomerācijas teritorija ir pieaugusi par 299 km², bet iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 26395 jeb 2,4%.**

Iedzīvotāju skaits ir palielinājies 16 pagastos un pilsētās. To galvenokārt nosaka **iedzīvotāju pieaugums aglomerācijas iekšējā zonā**, kas noticis migrācijas rezultātā. Visstraujāk iedzīvotāju skaits ir pieaudzis Ikšķilē (80,5%) un Baldonē (62,3%), bet tas saistīts ar teritoriālām izmaiņām. Savukārt Carnikavas (24,2%) un Mārupes (16,1%) novados tas saistīts ar suburbanizācijas procesiem. 54 aglomerācijas teritoriālajās vienībās iedzīvotāju skaits ir samazinājies. Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums ir vairākās aglomerācijas robežteritorijās: Ainažos, Ķeipenes, Skaistkalnes pagastos.

Salīdzinot ar 2012. gadu, visbūtiskākais Rīgas aglomerācijas teritorijas paplašinājums ir noticis Skaistkalnes virzienā, kā arī Ogres novadā, iekļaujot Suntažu un Ķeipenes pagastu, aglomerācijas teritorija nedaudz pieaugusi Cēsu virzienā, iekļaujot Drabešu pagastu.

